

Іванова А.М.

*аспірант кафедри податків та фіскальної політики
Тернопільського національного економічного університету
м. Тернопіль, Україна*

ПРЯМІ ПОДАТКИ ЯК ОСНОВА НАПОВНЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Політика фіскальної децентралізації, яка реалізується в Україні потребує зміцнення дохідної частини місцевих бюджетів, основою яких є податкові надходження. При цьому, особливу роль відіграють прямі податки, які становлять понад 90% податкових надходжень до місцевих бюджетів.

Важливим кроком на шляху посилення фінансової достатності органів місцевого самоврядування стало зарахування до місцевих бюджетів 10% надходжень від податку на прибуток підприємств, що збільшило надходження до місцевих бюджетів на 2403,5 млн. грн. у 2015 р. [1]. Однак, розподіл підприємств у розрізі регіонів України здійснений нерівномірно, а отже, і надходження від даного податку у промислово розвинених областях вищі. При цьому, надходження від податку на прибуток підприємств в Україні щороку зменшується, зокрема, через зниження ставки із 23% у 2011 р. до 18% у 2014 р., що з одного боку, зменшує податкове навантаження на бізнес, а з іншого, знижує його фіскальну роль (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка надходжень податку на прибуток підприємств до зведеного бюджету України за 2011-2015 рр.

Складено автором за даними [1]

Як видно із рис. 1 обсяги надходжень від податку на прибуток підприємств у зведеному бюджеті України починаючи із 2013 р. скорочуються до 39,1 млрд.

грн. у 2015 році, що на 16,7 млрд. грн. або на 30% менше, ніж у 2011 р. При цьому, частка надходжень податку на прибуток у ВВП скоротилася на 2,2% у 2015 р. в порівнянні з 2011 р., що, в першу чергу, зумовлено втратою контролю над частиною території України.

Тому, для підвищення надходжень від податку на прибуток підприємств, доцільно було б здійснювати пільгове оподаткування пріоритетних для відповідної місцевості галузей, з одночасним компенсуванням таких пільг, шляхом розширення прав органів місцевого самоврядування в частині надання можливості встановлювати надбавки до податку на прибуток для решти підприємств, що створює конкурентні умови між територіальними громадами. Це дозволить, у майбутньому, не лише поліпшити бізнес-клімат регіону, але й дасть поштовх до створення нових робочих місць, що збільшить надходження від податку на доходи фізичних осіб, який на даний час, є основою формування місцевих бюджетів (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка надходжень податку на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів у 2011-2015 рр.

Складено автором за даними [1]

Як видно із рис. 2 надходження від податку на доходи фізичних осіб з 2011 по 2013 рр. зростали, однак, у 2014 р. спостерігається незначне скорочення (на 3%) надходжень даного податку, що зумовлено погіршенням економіко-політичної ситуації в країні. Подальше скорочення надходжень від податку на доходи фізичних осіб у 2015 р. спричинене змінами у Бюджетному кодексі України, що передбачають відрахування до державного бюджету 25% податку на доходи фізичних осіб (до 2015 р. 100% надходжень зараховувалося до місцевих бюджетів). При цьому, було встановлено єдину ставку податку на доходи фізичних – 18%, що змінила діючі 15% та 20%. У результаті, податкове

навантаження на «бідні» верстви населення зросло, а на «багаті» – зменшилося. Такі зміни порушують принцип соціальної справедливості в оподаткуванні, де малозабезпечені громадяни сплачують податки за нижчими ставками, а основний тягар по сплаті податків переноситься на заможні верстви населення.

Важливу роль у формуванні доходів місцевих бюджетів відіграє податок на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки, який є основою формування доходів місцевих бюджетів у багатьох високорозвинених країнах. Даний податковий платіж був визначений у Податковому кодексі України ще з 2011 р., однак, у повному обсязі почав справлятися лише з 2015 р., що дозволяє місцевим органам влади посилити дохідну частину місцевих бюджетів (рис. 3).

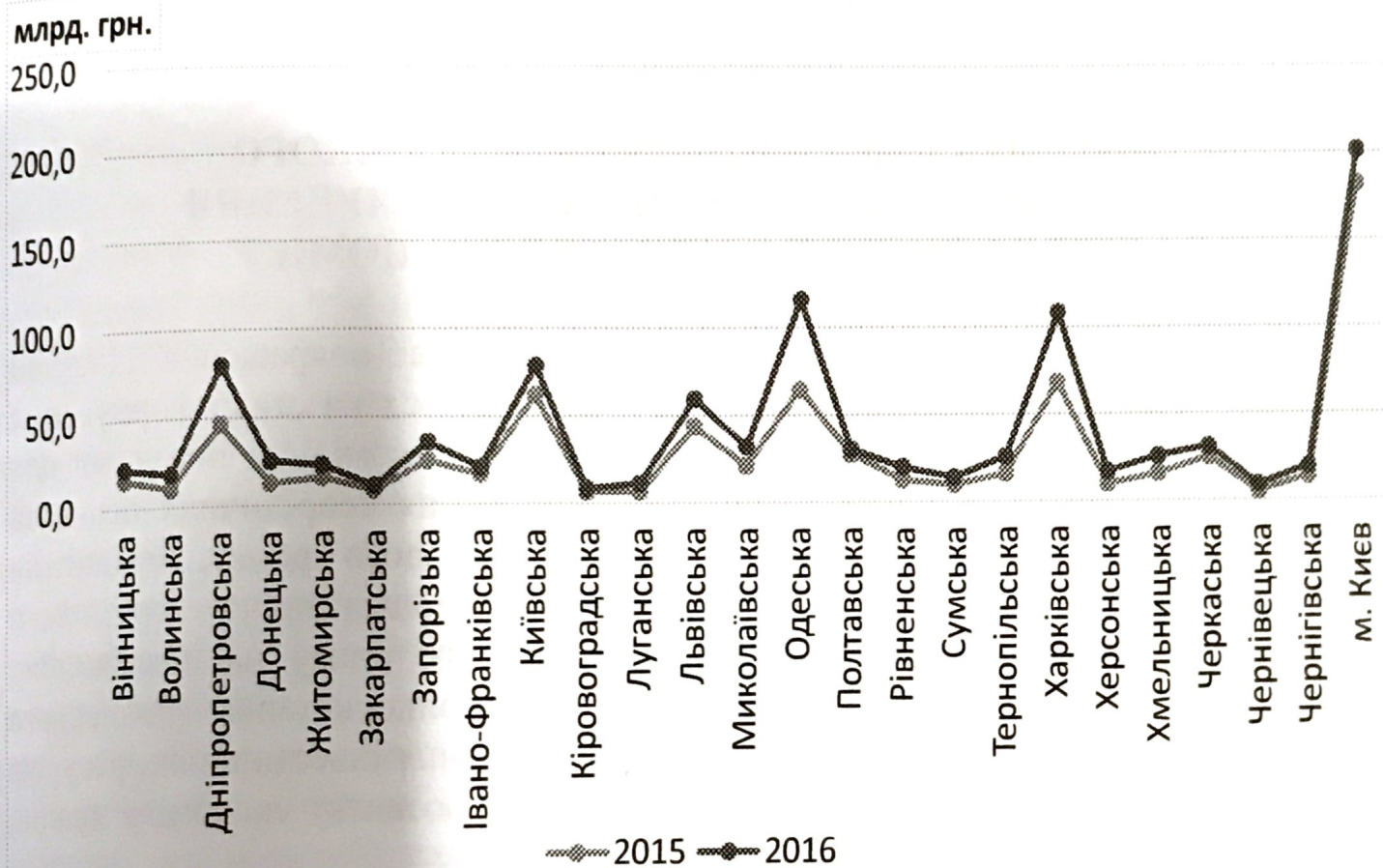

Рис. 3. Надходжень податку на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки за 2015 -2016* рр. у розрізі регіонів

*дані станом на 01.10.2016 р.

Складено на основі даних Міністерства фінансів України

Як видно із рис. 3 найбільше надходжень від податку на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки спрямовуються до бюджетів промислово-економічних областей та бюджету м. Києва. Однак, у порівнянні із 2015 р. у 2016 р. спостерігається зростання надходжень від даного податку в усіх регіонах України, що свідчить про його великий фіскальний потенціал.

Відтак, враховуючи вище наведене, варто відзначити, що прямі податки становлять основу місцевих бюджетів. Зміни, які були здійснені у процесі справляння прямих податків у 2014-2015 рр., з одного боку, дозволили залучити органам місцевого самоврядування додаткові ресурси до місцевих бюджетів, а з іншого зменшили розмір вже існуючі надходжень, зокрема від податку на доходи фізичних осіб, 25% якого зараховується до державного

бюджету, які не компенсувалися за рахунок зарахування до місцевих бюджетів 10% податку на прибуток підприємств.

Література:

1. Виконання Державного бюджету України / 2011-2015 / Річний звіт / [Електронний ресурс] / Державна казначейська служба України. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua>

Івахненко І.С.

асистент кафедри фінансів

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО ФОНДОВОГО РИНКУ ЯК ДЖЕРЕЛА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В ЕКОНОМІКУ

Фондовий ринок України, незважаючи на поступове покращення динаміки основних показників функціонування, досі знаходиться на стадії формування та розвитку. Разом з тим, Україна має достатній економічний потенціал для подальшого розвитку фондового ринку. Дослідження теоретичних основ та особливостей функціонування вітчизняного фондового ринку, механізмів залучення додаткових ресурсів суб'єктами господарювання через його інструменти дає змогу визначити вплив фондового ринку на інвестиційну діяльність в Україні. Підвищення ефективності використання фінансового потенціалу фондового ринку для активізації залучення інвестиційних ресурсів у вітчизняну економіку є пріоритетним напрямом розвитку економіки країни, що забезпечить її економічне зростання.

Дослідженню ролі фондового ринку в активізації інвестиційної діяльності присвячено праці багатьох вітчизняних економістів, які розглядали дану проблематику: Г.М. Азаренкова, В.Д. Базилевич, А.П. Дука, І.О. Лютий, О.М. Мозговий, С.В. Науменкова, В.М. Опарін, Р.В. Рак, В.М. Шелудько.

Основною функцією, яку має виконувати фондовий ринок є забезпечення грошовим капіталом потреб економіки шляхом створення механізму акумулювання, розподілу та перерозподілу коштів від особи, яка володіє вільними інвестиційними ресурсами до особи, якій необхідні такі ресурси.

Для виконання зазначеної функції має функціонувати розвинена інфраструктура фондового ринку, має бути запропоновано широкий спектр інструментів та ефективні механізми взаємодії учасників ринку. У посткризовий період вітчизняний фондовий ринок має бути орієнтований на максимальне залучення вільних ресурсів, в першу чергу, накопичених громадянами України, та які не використовуються в економіці країни.

Невід'ємною складовою розвитку фондового ринку має стати його інтеграція в світові фінансові ринки з одночасним зменшенням залежності від зовнішніх факторів. Разом з тим, розвиток фондового ринку України має бути